

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТУ АВТОРСЬКОГО ТУРИСТИЧНОГО ПУТІВНИКА З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

Письменний Станіслав Олексійович, студент VI курсу (групи ФПм-1-20-1.4д), спеціальності «Філологія: Переклад (англійська мова)» Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка.

Науковий керівник: С. І. Меркулова, кандидат педагогічних наук доцент кафедри лінгвістики та перекладу Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка.

Анотація: Автором розглянуті особливості тексту та тип інформації, що зазвичай надається читачеві у туристичних довідниках на прикладі книги Юргена Вейднера «Mount Olympus Travel Guide». Було виявлено абстрактність, суб'єктивність та конкретність тексту. Обґрунтовано трансформації перекладу власних та географічних назв. Додатково розглянуто візуалізацію тексту, яка складається з великої кількості туристичних фотографій визначних місць та пам'яток архітектури Греції, що містять велику кількість емоційної та естетичної інформації. При цьому були застосовані перекладацькі прийоми та трансформації, які впливають на якість отриманих результатів. А саме: перестановки, заміни та додавання, як лексичні, так і граматичні.

Ключові слова: інформація, власні та географічні назви, перекладацькі трансформації, туристичний.

Актуальність та доцільність дослідження. Переклад туристичних довідників з англійської мови на українську допомагає україномовним читачам зрозуміти або вивчити щось нове про місце або напрямлення, куди вони захотіли б дістатися. Для перекладача в цій сфері важливо не спотворити інформацію про місце, щоб читач не заблукав або не потрапив до небажаного місця розташування. Відтак, важливим завданням для перекладача стає здійснення якісного перекладу, що мінімізує вірогідність неправильного сприйняття важливої інформації. Проте, у ході перекладу виникає ряд труднощів, а саме при перекладі власних та географічних назв. Для того щоб, вдало перекласти назви, перекладач повинен здійснити перетворення імен двома основними способами: транскрипцією та транслітерацією (Карабан, 2004).

Мета дослідження – визначити особливості перекладу власних та географічних назв з англійської мови на українську у сфері туризму на прикладі тексту «Mount Olympus Travel Guide» та проаналізувати використані перекладацькі трансформації.

Аналіз останніх публікацій. Туристична інформація є однією із найрозповсюдженіших в наш час. Відтак, визначенням жанру туристичного путівника, його лексичних, стилістичних особливостей, значенням для різноманітної цільової аудиторії та переконливою риторикою опікувались багато сучасних зарубіжних та українських дослідників, таких, як Браніслав Работік, Вікторія Пріма, Девід Фарлей, Карл Томпсон, Скотт Лейдерманта багато інших.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інтерес до давніх цивілізацій не згасає, а навпаки, з року в рік набирає обертів. Відтак, для перекладу було обрано книгу Юргена Вейдера «Mount Olympus Travel Guide».

За визначенням в Оксфордському словнику, туристичний путівник забезпечує подорожуючих або туристів інформацією про цікаві місця, розміщення в готелях, ресторани та інше (Oxford Dictionary, 2021).

Дослідники визначають путівник XXI століття як авторську історію про певні країни, міста, місцини, туристичні цікавинки, в якій зазвичай автор поділяє простір подорожі на дві частини: «сакральну» і звичайну, й у кожній з них подаються різні види інформації, сформовано різні форми довідок та має місце різний стиль викладу (Carl Thompson, 2011).

При цьому, в текстах коротких довідників онлайн основні модифікації стосуються побутового простору подорожі (транспорт, готелі, кафе та ресторани, події та фестивалі, години роботи музеїв та установ, ціни). Ступінь їх мінливості залежить від особливостей та темпів соціально-економічного розвитку регіону у той чи інший час (The Routledge companion, 2016).

Авторські туристичні путівники декларують об'єктивність та надають вичерпну інформацію саме про історію місцевості, обирають найцікавіші факти, конструюють маршрут руху так, щоб максимально відповісти на очікування читача. Їх головною метою є повідомлення інформації про країну таким чином, щоб зацікавити читача і переконати його вирушити в місце, що описується. Це знаходить свій відбиток у основних функціях книги – інформативної і емотивної (чи переконуючої). Фактично, під емотивною функцією дослідники визначають рекламну або промотуючу. Для реалізації емотивної функції автори туристичних путівників використовують безліч вербальних та невербальних засобів (Prima, 2021). Отже, необхідно приділяти підвищену увагу передачі засобів реалізації вищезазначених функцій з метою збереження прагматичного потенціалу під час перекладу туристичних текстів з англійської мови українською. Досліджуваний текст («Mount Olympus Travel Guide», 2021) покликаний описати та представити історичні місця та пам'ятки архітектури Греції, зокрема гори Олімп. Автор дає детальний аналіз маршрутів подорожі пішки. То ж, попередній аналіз вищезазначеного тексту виявив такі **види інформації**, як когнітивна, естетична, емоційна. При цьому розподіл даних видів інформації в книзі є дуже неоднорідним. Це з тим, що у тексті наведено велика кількість фотографій визначних місць та пам'яток архітектури Греції, які містять велика кількість емоційної та естетичної інформації. Стиль самого автора, Юргена Вейдера, є нейтральним, присутня велика кількість когнітивної інформації.

При перекладі путівника «Mount Olympus Travel Guide» враховували те, що відомі географічні назви мають традиційні українські відповідники, що нерідко зафіксовано у перекладних словниках (Науменко, Гордєєва, 2011). Однак, у роботі із довідником Юргена Вейдера певні власні назви було перекладено за допомогою однозначних традиційних відповідностей, оскільки вони є відомими іменами реальних особистостей: *Roman* – римляни, *Dionysus* – Діонісій, *Dion* – Діон, *Philip II* – Філіп II (Weidner, 2021). Певні власні назви не мали однозначної традиційної

відповідності, відтак, їх було перекладено за допомогою міжмовної транскрипційної відповідності: *Makrygialos* – *Макригіалос*, *Ritini* – *Ріміні*, *Kuros* – *Курос*, *Korinos* – *Корінос*, *Platamonas* – *Платамонас* (Weidner, 2021).

Щодо географічних назв – у тексті зустрічаються тільки загальновідомі географічні назви. Отже, їх перекладено за допомогою однозначних традиційних відповідностей: *peninsula of Chalkidiki* – *півострів Халкідіки*, *the Pangaion mountains* – *гори Пангайон* (Weidner, 2021).

Як зазначалось, «Mount Olympus Travel Guide» є розповіддю автора англійською мовою, який звертається до своєї читацької аудиторії. З метою надання тексту адекватного звучання в україномовному середовищі при перекладі було застосовано велику кількість трансформацій.

Першими розглянемо **перестановки**. Прикладом є повідомлення автора про послуги в археологічному парку.

There is an entrance fee to the Archaeological Park of Dion, the Archaeological Museum of Dion and the Castle of Platamonas (Weidner, 2021). – *При відвідування Археологічного парку Діона, Археологічного музею Діона та замку Платамонас існує плата за вхід.*

Для англійської мови типовим є фіксований порядок слів. В українській мові порядок слів щодо вільний, отже, інформація, що в англійському реченні йде на першому місці, в українському перекладі опиняється на останньому. Додатково, при перекладі було застосовано різні граматичні і лексичні **заміни**. Прикладом є заміна іменника в однині, який вживано в тексті джерела на іменник в множині в тексті перекладу, яку вживано контекстуально, адже для української аудиторії ментально запис про технологію побудування певного об'єкту існує в одному екземплярі.

It was built using ancient records and the original excavated in Dion (Weidner, 2021). – *Він був побудований за стародавнім записом та використанням оригіналу, розкопаного в Діоні.*

Додавання співвідносного слова викликані об'єктивними розбіжностями між мовами. Іноді поняття, які в англійській мові обумовлено одним словом, не можуть існувати без співвідносного слова в українській мові, і при перекладі можуть втратити зміст, що чітко видно у наступному прикладі. В українській мові слово «призначення» може бути застосовано в багатьох сферах (науці, економіці, побуті). І саме співвідносне слово «місце» надає цьому опису причетності до туристичної галузі.

Tap on the «Start» icon and you will be guided to your destination (Weidner, 2021). – *натисніть знак «Пуск», і ви будете спрямовані до місця призначення.*

Певні контекстуальні заміни існують завжди при перекладі як необхідні для збереження норми поєднання та стилю.

Since the opening hours differ not only in the summer and winter months, but some sights are only open sporadically, it can be useful to inform yourself about this before your visit (Weidner, 2021). – *Оскільки години роботи відрізняються не тільки влітку і взимку, а й деякі пам'ятки відкриті лише час від часу, для вас може бути корисним поінформувати себе про це перед відвідуванням.*

Отже, як видно з прикладу, заміна фрази «літніх і зимових місяців» на скорочену форму «влітку» і «взимку», відповідно англійського сполучника «але» за контекстом на «а й» та доданою інформацією «для вас» набуває україномовного звучання, відтак інформація стає більш зрозумілою українській аудиторії.

Аналіз показав, що як лексичні, і синтаксичні трансформації необхідні для реалізації прагматичного потенціалу тексту перекладу. Крім того, аналіз дозволив виявити деякі закономірності між прагматично-орієнтованими одиницями та прийомами, які використовувалися для їх передачі у тексті перекладу. Так, наприклад, в перекладі «Mount Olympus Travel Guide» лексичні трансформації найчастіше використовувались при передачі реалій і лакун, лексико-семантичні задля збереження розмовних фраз, ідіом, фразеологізмів

і стилістичних особливостей авторського тексту, а синтаксичні – для зміни структури речень на більш природну українську.

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень.

Підсумовуючи результати проведеного дослідження, необхідно відзначити, що туристичний текст є окремим типом тексту, який має жанрово-композиційну своєрідність і має на меті не тільки проінформувати потенційних туристів про можливу подорож до тієї чи іншої країни, а й переконати їх здійснити його. Тому при складанні туристичних текстів важлива роль приділяється засобам, які служать для переконання читача. Отже, особливу увагу слід приділяти перекладу прагматично орієнтованих одиниць, оскільки вони визначають ступінь впливу на читача і від них залежить, чи вирішить читач вирушити у подорож.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця, Нова книга, 2004. 428 с.
2. Наumenко Л. П., Гордєєва А. Й. Практичний курс перекладу з англійської мови на українську: навчальний посібник. Вінниця: Нова Книга, 2011. 136 с.
3. Carl Thompson. Travel writing. Routledge UK, US, 2011. 238 p.
4. The Routledge companion to travel writing / [edited by] Carl Thompson. Routledge UK, US, 2016. 507 p.
5. Jürgen Weidner. Mount Olympus Travel Guide. 2021. 119 p. URL: <https://www.free-ebooks.net/travel/Mount-Olympus-Travel-Guide-about-the-Ancient-Sites-Museums-Monasteries-and-Churches>
6. Oxford Dictionary. URL: https://www.lexico.com/definition/travel_guide
7. Viktoriia Prima. Terminological Field «Tourism» in English Tourism Discourse. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1270446.pdf>